

ALUMNADO CON DIFICULTADES DE REGULACIÓN DEL COMPORTAMIENTO (Volumen II, Secundaria)

Enric Bolea i Adela Gallado
Editorial Graó, SL. Barcelona
1a edició. Març - 2012

Fa tot just un any, ÀMBITS de Psicopedagogia (Número 35, estiu - 2012) va publicar la ressenya, a càrrec d'Anna de Jesús, del llibre "Alumnado con dificultades de regulación del comportamiento", en la seva versió referida a les etapes d'Educació Infantil i Primària. Era necessari i coherent que oferíssim als nostres lectors el recull de les informacions contingudes en el volum de la mateixa col·lecció dedicat a l'alumnat d'educació secundària.

Es tracta d'un llibre molt ben estructurat, que ofereix amb eficàcia l'exposició didàctica de les descripcions dels conflictes exposats i les línies preventives i proactives per entendre-les i atendre-les. En la nostra experiència professional rebem nombroses mostres de preocupació i neguit, des del professorat dels instituts, a través de les demandes d'atenció i gestió de la conflictivitat convivencial a les aules dels adolescents o, en general, dels problemes adaptatius de la població amb dificultats de vincle amb el seu entorn. A partir d'aquest punt, el llibre ja ens proposa revisar la nostra mirada professional per a entendre la conflictivitat des de l'òptica de l'escolarització inclusiva. I és aquesta mirada la que ens ha d'orientar per viure com un repte per al centre educatiu la valoració de la diferència individual i, per tant, de la diversitat de l'alumnat. Ja al principi del volum es vol indicar la conveniència de creació d'expectatives positives, és a dir, facilitat exigències educatives per desenvolupar les capacitats i viure l'experiència educativa en un espai comú i quotidià, sense haver-se d'esperar a l'edat adulta. Tot el que es faci dins de l'entorn escolar determinarà el desenvolupament personal de l'alumnat

i la creació de possibilitats adaptatives i d'integració futura en la societat.

Amb aquests paràmetres del plantejament inicial, el lector ja va entenent que no ens hem de perdre en l'observació exclusiva dels símptomes, que ens portarien a un estèril etiquetatge, sinó que ens cal aprendre a veure el noi/a, la persona que hi ha al darrera de les conductes disruptives. Gràcies a aquest plantejament evitem la tendència a psiquiatritzar i psicopatologitzar que tantes vegades ens ha confós a l'hora d'entendre i tractar els conflictes a les institucions educatives. Amb aquesta mirada objectiva i deslligada de prejudicis podem evitar l'arribada de les profecies auto-complidores, que determinen el futur sense donar opcions a una construcció més funcional i operativa de la pròpia identitat.

Lluny de prescindir del treball col·laboratiu amb els professionals de la salut mental, s'insisteix en la necessitat de compartir sabers, de comprometre actuacions, sempre amb el propòsit d'evitar relacions de jerarquia i dependència. Se'ns demana una voluntat ferma cap a la mútua complementarietat en els diàgnòstics i la disposició per a compartir les accions de millora, adaptabilitat i, en definitiva, curació dels trastorns atesos. Totes les accions pedagògiques que es puguin aportar a les estratègies d'atenció a l'alumnat amb dificultats de regulació del comportament seran factors de protecció del desenvolupament, cultura i el vincle social. Per aquest motiu, l'escola o l'institut han de ser tractats com un espai comú de convivència i, en conseqüència, espai real per a l'adquisició de la confiança.

El llibre d'Enric Bolea i Adela Gallado que presentem s'estructura essencialment a partir de 4 eixos d'acció per part del professorat de l'orientació i, per extensió, per a tot el professorat d'educació secundària, sigui tutor o docent, vinculat al tracte amb els adolescents. El primer eix es refereix a l'institut, com a espai de vida en comú. És en aquest context on hem de veure que l'alumne amb dificultats comportamentals expressa la seva problemàtica en el vincle social. És en aquest espai on les disruptcions i desafiaments trobem el terreny idoni per a la manifestació del seu malestar personal.

En un segon eix, ens donen elements per a entendre les dificultats per a la regulació del comportament. Aquí hi tenim l'oportunitat de conèixer els diferents criteris i matisos de les definicions i classificacions dels manuals de referència internacional en relació als trastorns del comportament. És especialment interessant veure els efectes socials d'aquests comportaments i les tensions entre les seves causes i els elements convivencials que els possibiliten. S'imposa, per tant, la conveniència de conèixer l'alumne en cada context, fent una mirada interactiva a tots els elements que hi puguin interferir.

Al tercer eix es tracta la significació del comportament i què el causa per tal d'ajustar la pràctica educativa adient. L'alumnat amb aquestes dificultats de regulació viu les situacions socials i personals amb gran inestabilitat emocional i afectiva. Aquest estat permanent de tensió i malestar, que l'impedeix elaborar mentalment les vivències i les emocions, ens obliga, en conseqüència, a buscar condicions educatives que faci-

llibre

tin el canvi vers una adaptabilitat més flexible i harmònica en l'entorn escolar.

El quart eix es dedica a l'organització del context educatiu per a promoure la regulació de la conducta, és a dir, impulsar el pensament i evitar la inflexibilitat perceptiva per a aconseguir una activitat mental més constructiva. Bàsicament es promou la necessitat de trobar un temps previ per a la comprensió, abans de l'acció impulsiva i sobtada. És convenient buscar espais de conversa i facilitar formes tolerants per a l'activació de les parts implicades i evitar les barreres, que tant alumnes com professors, poden

posar davant dels conflictes convivencials presentats ens els entorns educatius.

El volum que us presentem no es des-cuida de dedicar una important secció al treball i cooperació amb les famílies, tant des de l'acció tutorial, com de la tasca comuna de tot l'equip docent implicat. Aquesta col·laboració esdevé indispensable, tant per escoltar-se mútuament com per entendre i treballar en conjunt davant de la complexa teranyina que comporta la situació de desposse-sió i indefensió que porta a l'adolescent a la incapacitat per adaptar-se als en-torns socials més quotidians.

Aquest llibre ens permet pensar i re-flexionar, amb nombrosos exemples i casos que, de ben segur, identificarem com a ja viscuts, sobre una circumstància que preocupa i posa en guàrdia a la col·lectivitat educativa. Per aquest motiu, pot ser una bona i didàctica eina de treball i un bon acompanyant quan la institució educativa es proposa enfrontar a l'atenció i gestió dels conflictes gene-rats per l'alumnat amb dificultats per a la regulació del seu comportament.

Jaume Forn i Rambla

Psicopedagog de l'EAP B-01 de Nou Barris (Barcelona)

